Eduskunnan hallintovaliokunnalle
hav@eduskunta.fi

Suomen Asianajajaliiton kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 39/2021 vp eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Suomen Asianajajaliitolta (jäljempänä ”**Asianajajaliitto**”) kirjallisen asiantuntijalausunnon hallituksen esityksestä 39/2021 vp eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi perustuslaissa turvatun liikkumisvapauden väliaikaisesta rajoittamisesta väestön suojaamiseksi covid-19-epidemian leviämiseltä sekä velvollisuudesta käyttää sisätiloissa suun ja nenän peittävää kasvomaskia tai hengityssuojainta niillä alueilla, joille on säädetty liikkumis- ja oleskelurajoituksia, sekä liikennevälineissä, joissa on muita kuin samaan talouteen kuuluvia henkilöitä. Esitys on annettu perustuslain 23 §:n mukaisena tilapäisenä poikkeuksena perusoikeuksiin poikkeusoloissa.

Asianajajaliitto kannattaa esitystä muuntautumiskykyisen ja vaaralliseksi tartuntataudiksi luokitellun koronaviruksen ja sen muunnosten leviämisen estämiseksi, terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi ja erityisesti riskiryhmiin kuuluvien suojelemiseksi. Asianajajaliitto huomauttaa, että esitystä on valmisteltu poikkeuksellisen laaja-alaisesti eri ministeriöiden yhteistyönä ja valmisteluissa on tukeuduttu terveydenhuollon, erityisesti terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, asiantuntijuuteen.

Oikeusturva on taattava myös poikkeusoloissa

Asianajajaliitto huomauttaa, että vallitsevista olosuhteista huolimatta on taattava perustuslain 21 §:n tarkoittama oikeusturva eli jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Oikeusturva taataan luomalla edellytykset oikeudellisten asioiden hoitamiseksi myös liikkumarajoitusten vallitessa.

Käytännössä oikeudellisia asioita hoitavilla oikeuden ammattilaisilla, kuten asianajajilla, tulee olla mahdollisuus edistää näiden asioiden hoitamista paitsi tuomioistuimissa ja viranomaisissa myös vaihtoehtoisissa ja ei-viranomaisvetoisissa prosesseissa, kuten välimiesmenettelyissä, sekä erilaisissa sovintomenettelyissä niin riita- kuin rikosasioissa jotta asioiden käsittelyaika ei kohtuuttomasti venyisi koronavirustilanteen jo aiheuttamat viivästykset huomioiden. Oikeudellisten asioiden edistämiseksi tarvitaan osapuolten välisiä oikeudellisia neuvotteluja ja valitettavasti näiden osalta etäkokous ei aina ole mahdollinen kuten vapautensa menettäneiden tai erityistä tukea tarvitsevien kanssa asioitaessa taikka oikeudellisen asian laajuuden,

vaikeuden tai oikeudellisten muotoedellytysten (esimerkiksi testamentti) näin vaatiessa.

Muutosehdotus hallituksen esitykseen perusteluineen

Asianajajaliitto esittää, että oikeudenhoito olisi turvattu laajemminkin kuin nyt liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta esitettyn lain 3 §:n 2 momentin 3 kohtaan kirjattu poikkeus liikkumisrajoituksiin ”henkilökohtaista läsnäoloa edellyttävän viranomaisasioinnin toteuttamiseksi”. Asianajajaliitto esittää, että mainittua lainkohtaa täsmennettäisiin seuraavasti:

> **3 § Poikkeukset liikkumisrajoitukseen**
> - -
> 3) terveydenhuollon tai sosiaalihuollon palvelujen käyttämisen vuoksi, *oikeudellisten asioiden hoitamiseksi* taikka henkilökohtaista läsnäoloa edellyttävän viranomaisasioinnin toteuttamiseksi;

sekä pykäläkohtaisia perusteluja täsmennettäisiin vastaavasti:

> Ehdotetun 3 kohdan mukaan terveydenhuolto- tai sosiaalihuoltopalveluja voisi käyttää siitä huolimatta, että alueelle kohdistuisi liikkumis- ja oleskelurajoituksia. Sosiaalihuoltopalveluilla tarkoitettaisiin tässä myös uskonnollisten yhteisöjen diakoniapalveluja sekä niihin rinnastettavaa sosiaalista palvelu- ja auttamistyötä. Diakoniatyöllä on ollut epidemian alusta asti tärkeä merkitys julkisia sosiaalihuoltopalveluja täydentävänä toimintana ja väestön henkisen kriisinkestävyyden vahvistajana. *Lisäksi oikeudellisten asioiden hoitaminen, kuten oikeudenkäynteihin ja muihin oikeudellisiin prosesseihin (esimerkiksi välimiesmenettelyihin ja sovintomenettelyihin) sekä oikeudellisiin neuvotteluihin osallistuminen olisivat mahdollisia. Poikkeuksen piirissä olisivat tapaamiset asianajan, lakimiehen ja oikeudenkäyntiavustajan kanssa.* Myös läsnäoloa edellyttävän viranomaisasioinnin toteuttamisen vuoksi olisi mahdollista liikkua, jos se on välttämätöntä. ~~Tällaisesta voidaan esimerkkinä mainita osallistuminen oikeudenkäyntiin.~~

Helsingissä maaliskuun 30. päivänä 2021

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Hanna Räihä-Mäntyharju
Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja, asianajaja

Laatija: Pääsihteeri Niko Jakobsson, Suomen Asianajajaliitto